

UVOD

Akcionarsko društvo se ubraja među najstarija društva kapitala. Možemo konstatovati da je akcionarsko društvo, od prvog začetka do danas, promijenilo svoj pravni položaj i ekonomsku ulogu. Prešlo je put od prvobitnog prikupljanja ušteda i novca pojedinaca radi finansiranja poslovnih poduhvata, do osnivanja akcionarskih društava prikupljanjem kapitala bez javnog poziva.

Danas se akcionarska društva (naročito tzv. zavisna) sve više osnivaju iz već akumuliranog kapitala. Akcionarsko društvo je najznačajniji oblik trgovačkog društva. Do punog izražaja došle su njegove prednosti u odnosu na druge oblike organizovanja. Te prednosti se ogledaju u: mogućnosti brzog sakupljanja velikog kapitala radi stavljanja u poslovnu funkciju; snošenju poslovnog rizika od većeg broja subjekata; mogućnosti vraćanja uloženi sredstava prodajom akcija; formiranju stručne i profesionalne uprave; mogućnosti obezbeđenja kredita koji je veći od sopstvenog kapitala; unošenju u društvo slobodnog kapitala; sticanju dividende koja je veća od kamate kod uloga na štednju i dr.

Akcionarsko društvo je tipično društvo kapitala, jer u njegovom osnivanju, funkcionisanju i prestanku ne dominira lični element nego kapital. U ovom društvu se ne pridaje apsolutno nikakav značaj pitanju ko su imaooci akcija, pa se, nastupanjem činjenice smrti imaooca (ako se radi o fizičkom licu) ili prestanka njegovog postojanja (kada je u pitanju pravno lice) ili prodaje, odnosno prenosa akcije, samo vrši zamjena akcionara. Ovo obilježje prisutno je kod svakog akcionarskog društva, kako onog koje se osniva upućivanjem javnog poziva trećim licima za upis i uplatu akcija (prospekt) sukcesivno (postepeno, »javno«) osnivanje, tako i društva koje nastaje otkupom svih akcija prilikom osnivanja od strane osnivača društva, bez upućivanja javnog poziva za upis i uplatu akcija simultano (istovremeno, »nejavno«) osnivanje. Zbog svega ovoga, upravljačka i druge funkcije u akcionarskom društvu obavljaju se uglavnom preko organa društva.

Akcionarsko društvo ima skupštinu akcionara, upravni odbor, nadzorni odbor, direktora. Sve glavne odluke donosi skupština akcionara, upravni odbor sprovodi te odluke, direktor zastupa društvo u javnosti, a nadzorni odbor se stara o zakonitosti poslovanja. Značajnu ulogu igra eksterna revizija koja za račun akcionara kontroliše direktora.

Već više od jedne decenije naše društvo prolazi kroz dinamične, često protivriječne-ustavne zakonske, ekonomske, kulturne, institucionalne i druge promjene. One direktno ili indirektno utiču na ekonomski položaj privrednih subjekata (preduzeća) kao i na promjenu društvene svijesti i ponašanje ljudi. Rješenja za promjene su tražena u pokretanju reformi društva, posebno političkog, ekonomskog i privrednog sistema. Iako te reforme nisu bile cjelovite, one su utemeljile put za razvoj pojedinih elemenata tržišne privrede sa

pluralizmom vlasništva, razvojem tržišta kapitala, konkurencijom u poslovanju, novim organizovanjem privrede i korporativnim upravljanjem. Intenziviranje procesa demokratizacije društva je otvorilo nove prostore za još brži razvoj tržišne privrede, sa organizovanjem finansijskog tržišta i tržišta kapitala, promjenom vlasničke strukture, privatizacijom državnih i društvenih preduzeća, jačanjem privatnog sektora, razvojem akcionarstva, berzanskog poslovanja i bržim uljučivanjem privrede u međunarodnu podjelu rada.

Kod nas akcionarsko društvo ima značajnu ulogu i iz razloga što predstavlja instrument za privatizaciju i organizacionu transformaciju, kao i kod drugih zemalja u tranziciji. Značajno je da akcionarsko društvo predstavlja i instrument privlačenja stranog kapitala u našu privredu.

Ovim radom se pokušava osvijetliti akcionarsko/dioničko društvo, posebno sa aspekta organizovanja privrednih subjekata i njegovog ekonomskog značaja. Cilj ovog pristupa je **da se sagleda zakonodavna regulativa u Bosni i Hercegovini (BiH), i Federaciji Bosne i Hercegovine (FbiH), Republici Srpskoj (RS) i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (BDBiH) u toj oblasti.** Na taj način bi se podvrgla provjeri teza da su akcionarska/dionička društva veoma značajan, rasprostranjen i ekonomski izuzetno važan oblik organizacije privrednih subjekata.

Ovaj rad se sastoji iz šest cjelina:

Prvi dio govori o pojmu i karakteristikama akcionarskog/dioničkog društva, načinu osnivanja, registraciji i osnovnom kapitalu društva.

U drugom dijelu obrađen je pojam akcije/dionice kao vrijednosnog papira, njenih karakteristika i klasa dionica.

Treći dio obrađen je pojam akcionara/dioničara

Četvrti dio govori o načinima upravljanja akcionarskim/dioničkim društvom kao i organima akcionarskog/dioničkog društva, počev od skupštine, nadzornog odbora, uprave pa do odbora za reviziju.

Peti dio posvećen je promjeni oblika akcionarskog/dioničkog društva, kao i njegovom prestanku i likvidaciji.

Šesti dio govori o novinama u Zakonu o privrednim društvima Republike Srpske.